

AGRÁRTERMÉKEK FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐI

- A földrajzi árujelző-oltalom hozzájárul a minőség és a hagyományok megőrzéséhez, valamint elősegíti a különböző áruk jellegére és eredetére vonatkozó fogyasztói tájékoztatást.
- A földrajzi árujelzők oltalma nem csak a jogosultak érdekeit szolgáló szabályozás, mert azt az adott földrajzi területnek otthont adó ország mintegy a nemzeti vagyon részeként kezeli.
- Az iparjogvédelmi oltalom – a földrajzi árujelzőkhöz kapcsolódóan – a megjelölés kizárólagos használatára való jogot jelenti, jogosulatlan használat esetén fellépést tesz lehetővé (Legeza 2020).
- A Lisszaboni megállapodás által felsorolt nemzetközi eredetmegjelöléseket a [Lisbon Express](#) adatbázis tartalmazza (SZTNH 2019a).
- Az Európai Unió által elismert földrajzi árujelzőket – 2019 áprilisa óta – az [eAmbrosia](#) adatbázis tartalmazza, amely felváltja a korábbi e-Bacchus, e-Spirit-Drinks és Door nevű adatbázisokat (SZTNH 2019b).
- 2020 novemberétől az EU Szellemi Tulajdoni Hivatalának (EUIPO) új adatbázisában ([GView](#)) is kereshetők az oltalom alatt álló földrajzi árujelzők (Kókai-Kunné Dr. Szabó 2021).

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete a [T/1841](#) számú törvényjavaslathoz készült. Az Infojegyzet ismerteti az Európai Unió minőségrendszerén belül a földrajzi árujelző valamint a hagyományos különleges termék fogalmát, jogszabályi háttérét és bemutat néhány magyarországi terméket.

A földrajzi árujelzők fogalma

A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek európai uniós oltalmi rendszere az 1990-es évek kezdete óta nyújt garanciát a fogyasztóknak az adott termék földrajzi eredetéről és minőségéről. Az uniós szabályozás vezette be a földrajzi árujelző fogalmát, amely a termékek eredetmegjelölésének és földrajzi jelzésének együttes elnevezése.

Az **eredetmegjelölés** egy meghatározott helyről, régióból származó terméket jelöl, mely termék minősége az adott földrajzi környezetnek, és az ahhoz kapcsolódó természeti és emberi tényezőknek köszönhető. Fontos jellemző, hogy **az ilyen termékek esetében az előállítás minden lépésének a meghatározott területen kell történnie** (például szomolyai rövidszárú fekete cseresznye, derecske alma).

A **földrajzi jelzés** a termék neve és az adott földrajzi hely közötti kapcsolatot helyezi előtérbe. Olyan termékeket jelöl, amelyeknek valamelyik tulajdonsága a földrajzi eredetének tulajdonítható. Ebben az esetben **elegendő, ha a termék előállításának csak egyetlen lépése történik az adott területen** (például balatoni hal, nagykun rizs) ([Szomi](#) 2022).

A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK SZABÁLYOZÁSÁNAK ALAPJAI

A földrajzi árujelzők európai uniós és nemzetközi szabályozásának alapjait az alábbi megállapodások határozták meg:

- A [TRIPS Egyezmény](#) a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól Szóló Egyezmény, amely a Kereskedelmi Világszervezetet (World Trade Organization, [WTO](#)) létrehozó „egyezménycsomag” része volt ([Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala](#) 1998). Az Egyezmény a földrajzi jelzéseket illetően azokat az alapvető követelményeket írja elő, amelyeket minden tagállamnak a nemzeti jogalkotása során érvényesítenie kell (Kókai-Kunné Dr. Szabó 2021).
- [Lisszaboni Megállapodás](#): Az **eredetmegjelölések nemzetközi oltalmára vonatkozó**, a Szellemi Tulajdon Világszervezete (World Intellectual Property Organization, [WIPO](#)) által 1958-ban létrehozott rendszer, melyet Magyarország az [1982. évi 1. törvényerejű rendelettel](#) hirdetett ki.

- A [Lisszaboni Megállapodás Eredetmegjelölésekről és Földrajzi Jelzésekről Szóló Genfi Szövege](#): Az eredetmegjelöléseken túl a földrajzi jelzésekre is kiterjedő szerződés, amelyhez – a Lisszaboni Megállapodással ellentétben – nemzetközi szervezetek (például az Európai Unió) is csatlakozhatnak.

Ennek értelmében az Európai Tanács 2019. október 7-én fogadta el a Genfi Szöveghez történő csatlakozási határozatot ([6929/19](#)) és egy rendeletet ([PE-CONS 74/19](#)), amelyben meghatározta, hogy mely szabályok vonatkoznak az Európai Unióra a Genfi Szöveg kapcsán ([Európai Tanács 2019](#)).

A magyar parlament a Genfi Szöveg kihirdetéséről szóló törvényt ([2021. évi XXVIII. törvény](#)) 2021. májusában szavazta meg, amely 2021. szeptember 10-én lépett hatályba ([SZTNH 2021](#)).

- Az Európai Gazdasági Közösség által 1992-ben létrehozott a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek földrajzi árujelzőinek közösségi oltalmára vonatkozó szabályozás ([2081/92/EGK](#)). Majd néhány évvel később ugyanennek a kiterjesztése a borászati termékekre ([479/2008/EK](#)) és szeszes italokra ([110/2008/EK](#)) 2008-ban, illetve az ízesített borokra ([251/2014/EU](#)) 2014-ben (Kókai-Kunné Dr. Szabó 2021).

A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK EURÓPAI UNIÓS OLTALMA

Az Európai Unióban a mezőgazdasági, élelmiszeripari és borászati termékek valamint a szeszes italok földrajzi árujelzői tekintetében **kizárólagos oltalmi rendszer működik**. Ez azt jelenti, hogy a fent említett termékkörök **nemzeti szintű oltalma nem lehetséges, mert az** az adott tagállam uniós csatlakozását követően **közösségi oltalomként él tovább**.

Az uniós földrajzi árujelző-oltalmi rendszer **csak a mezőgazdasági termékekre vonatkozik**. Magyarországon a nem mezőgazdasági termékek (például csipke) földrajzi árujelzését a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala ([SZTNH](#)) iktatja, amely termék – ha megfelel

a törvényi feltételeknek – nemzeti oltalomban részesül (Legeza 2020).

Vonatkozó európai uniós jogszabályok

A jelenlegi uniós oltalmi rendszert három rendelet szabályozza:

- az [1151/2012/EU](#) rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek minőségszabványairól (beleértve az ízesített borászati termékeket is),
- az [1308/2013/EU](#) rendelet a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról,
- a [2019/787/EU](#) rendelet, amely többek között a szeszes italok földrajzi árujelzőinek oltalmáról szól ([Szomi 2022](#)).

A földrajzi árujelzőkre vonatkozó **uniós szabályok módosítására az új Közös Agrárpolitika (KAP – lásd Infojegyzet [2021/23](#)) keretében kerül sor** ([Tarpataki 2021](#)). Az új KAP-ot meghatározó, 2023. január 1-jén hatályba lépő jogszabályok közül a [2021/2117/EU](#) rendelet rendelkezik többek között a [1308/2013/EU](#) rendelet módosításáról.

FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK OLTALMA KÉTOLDALI MEGÁLLAPODÁSOKBAN

A földrajzi árujelzők oltalmáról szóló meg egyezés **egy uniós tagállam és egy harmadik ország között** is létrejöhet. Ennek előnye, hogy a szerződő felek saját elképzeléseik szerint határozhatják meg az oltalom megadásának feltételeit valamint a jogérvényesítés kérdéseit. Az uniós szabályozás azonban szűkíti a tagállamok önálló szerződéskötési lehetőségeit, de a jogszabályokon kívül eső termékek esetében megengedett a kétoldalú nemzetközi megállapodás.

A földrajzi árujelzők védelme érdekében **Magyarország** 1979-ben Svájjal ([1981. évi 27. törvényerejű rendelet](#)), 1986-ban pedig Portugáliával ([49/1986](#) (XI.12.) MT rendelet) kötött kétoldalú megállapodásokat, amelyek jelenleg is hatályosak (Legeza 2020).

Kétoldalú megállapodás az Európai Unió és egy harmadik ország között is létrejöhet.

Az EU a harmadik országokkal folytatott szabadkereskedelmi tárgyalásai során hangsúlyozza a földrajzi árujelzők oltalmának érvényesítését. 2021 októberében az Európai Uniónak 45 harmadik országbeli szabadkereskedelmi megállapodása volt, és további 3 országgal folytatott tárgyalást ([Tarpataki](#) 2021).

**FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK OLTALMA
MAGYARORSZÁGON**

Az **Agrárminisztérium** (jogelődje a Földművelésügyi Minisztérium) 2015-ben kettős céllal indította el a **földrajzi árujelzőket népszerűsítő programját**: egyrészt az oltalomban részesülő földrajzi árujelzők számának növelése, másrészt a már meglévő földrajzi árujelzőkkel kapcsolatos lehetőségek szélesebb körű kihasználása miatt ([Agrárminisztérium](#) (a)).

A népszerűsítés eredményeként jelenleg (2022. október) 81 magyar földrajzi árujelző részesül uniós oltalomban (38 borászati termék, 30 mezőgazdasági- és élelmiszeripari termék valamint 13 pálinka). További 23 termék esetében pedig a kérelem már be van nyújtva és nyilvántartásba vételre vár. Az Európai Unió tagállamai között – **Magyarország** Olaszország, Franciaország, Spanyolország, Görögország, Portugália és Németország

mögött – **a hetedik helyen áll** az uniós oltalomban részesülő földrajzi árujelzők számát tekintve ([eAmbrosia](#) adatbázis).

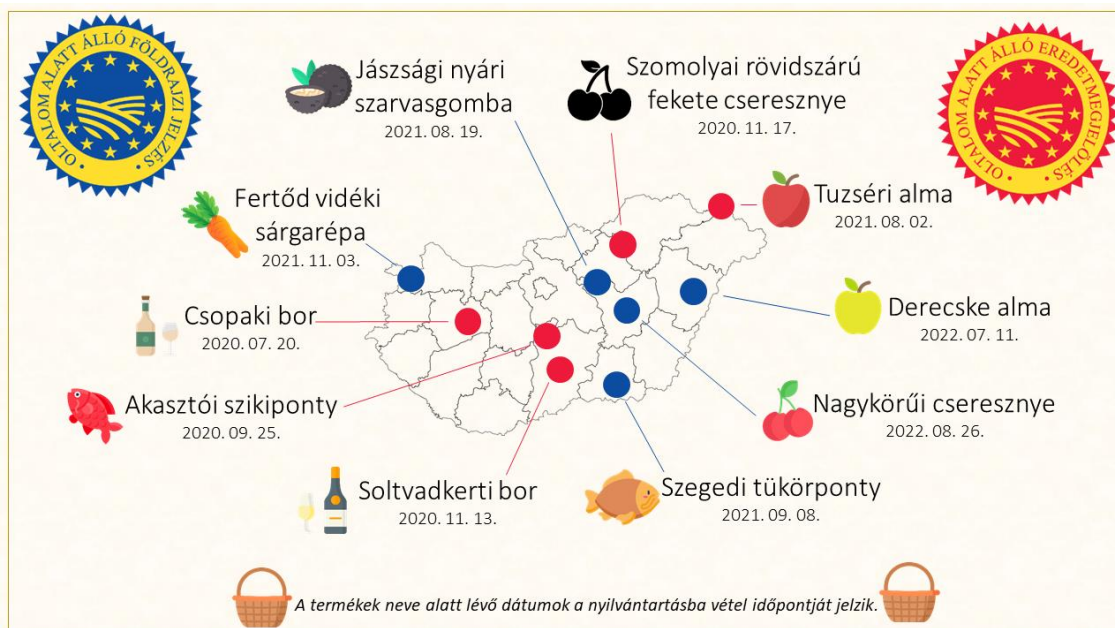
Jogsabályi háttér

A földrajzi árujelzők oltalmával kapcsolatos rendelkezéseket a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló [1997. évi XI. törvény](#) határozza meg. A törvény 116/C. § (4) bekezdésének megfelelően a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi árujelzőinek aktuális [nyilvántartása](#) az Agrárminisztérium földrajzi árujelzőket ismertető [honlapján](#) érhető el.

A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, valamint a szeszes italok földrajzi árujelzőinek oltalmára irányuló eljárásról és a termékek ellenőrzéséről a [158/2009. \(VII. 30.\) Korm. rendelet](#) rendelkezik.

Mivel a földrajzi árujelzővel ellátott termékek közül a **borászati termékek** túlsúlyban vannak, ezért megemlítendő a szőlészetről és borászatról szóló [2020. évi CLXIII. törvény](#), amely szigorú követelményeket állapít meg a földrajzi árujelzővel ellátott borászati termékekkel, illetve azok alapanyagaival kapcsolatban. A borászati termékek földrajzi árujelzőiről az Agrárminisztérium [borászati portálja](#) ad bővebb tájékoztatást.

1. ábra: A legutóbb nyilvántartásba vett földrajzi árujelzők Magyarországon

**HAGYOMÁNYOS KÜLÖNLEGES TERMÉK
(HKT)**

A földrajzi árujelzőkön túl az úgynevezett **hagyományos különleges termékek (HKT)** is az [Európai Unió minőségrendszeréhez](#) tartoznak. A hagyományos különleges termék (HKT) megjelölés olyan termékeket illet, amelyek hagyományos összetétellel, vagy hagyományos előállítással illetve feldolgozással készülnek. **A HKT elnevezés nem védjegy, és nem földrajzi árujelző.** Csak az adott termék hagyományos használt neve jegyezhető be hagyományos termékként, amely elnevezés védelmet élvez bármely, a fogyasztók megtévesztésére alkalmas gyakorlattal szemben ([Szomi](#) 2022).

1. ábra: Nyilvántartott hagyományos és különleges termékek Magyarországon

Forrás: [Infoszolg/ eAmbrosia](#) adatbázis

Források:

- [Agrárminisztérium](#) (a): Földrajzi árujelzők.
- [Agrárminisztérium](#) (b): Nyilvántartás földrajzi árujelzőkről.
- [Európai Bizottság](#): A közös agrárpolitikáról dióhéjban.
- [Európai Tanács](#) (2019): Az EU csatlakozik az eredetmegjelölésekről és a földrajzi jelzésekről szóló nemzetközi megállapodáshoz. 2019. október 7.
- Kókai-Kunné Dr. Szabó Ágnes Katalin (2021): A növényfajta-oltalomtól az eredetvédelemig. Az agrártermelést érintő szellemi tulajdonvédelmi kérdések. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 271–301.
- Legeza Dénes (szerk.) (2020): Iparjogvédelem. Budapest: Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala. 215–226.
- Szomi Edina (szerk.) (2022): Vidékfejlesztési Kézikönyv 5. Helyi termék kézikönyv. Budapest: [Nemzeti Agrárgazdasági Kamara](#). 7–21.
- [SZTNH](#) (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala) (1998): A TRIPS Egyezmény szerepe a nemzetközi iparjogvédelmi rendszerben. 1998. június
- [SZTNH](#) (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala) (2019a): Lisszaboni Megállapodás. 2019. június 20.
- [SZTNH](#) (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala) (2019b): Megkezdte működését az eAmbrosia adatbázis. 2019. június 21.
- [SZTNH](#) (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala) (2021): Magyarország ratifikálta a Lisszaboni Megállapodás genfi szövegét. 2021. június 21.
- Tarpatki Tamás (2021): Földrajzi árujelzők jelentősége a közös agrárpolitikában. Budapest: [Agrárminisztérium](#). 2021. október 8.

Készítette: Elekházy Nóra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-6486